

Nr 15.

Av herr Olofsson och herr Svedberg, Lage, om åtgärder för främjande av näringslivets utveckling i Norrland.

Under många årtionden har ofta förekommit att i landets tidningspress lämnats utrymme för artiklar, som berört Norrlands näringspolitiska problem. Man har där talat om Norrland, den del av vårt land, som rymmer de hundramila skogarna och de stora älvarna, vars forsar kan ge enorma krafttillgångar, samt bergen med sina rika, nästan outtömliga tillgångar på värdefulla malmer. Samtidigt med dessa skildringar har presenterats anvisningar till statsmakterna att vidtaga åtgärder i samband med att nämnda tillgångar exploaterats för att berika näringslivets utveckling inom nämnda landsända.

Många motioner har i riksdagen avlämnats med syfte att vinna statsmakternas förståelse och medverkan till att lösa de svåra problem som befolkningen i Norrland har att brottas med. Även om icke alla av riksdagen bifallna motioner har föranlett att utredningar kommit till, så har en del utredningar åstadkommit, men då utredningens resultat utmynnat i förslag till statliga investeringsåtgärder för stöd åt Norrlands näringar har de flesta förslagen hamnat bland bordlagda ärenden.

På grund av Norrlands geografiska läge, med kallare klimat, pågår varutransporterna via sjöfarten betydligt kortare tid än i södra delarna av landet, vilket medför att fraktkostnaderna därigenom i allmänhet blir högre. Fraktkostnaderna är numera en viktig faktor vid beräkningarna av lönsamheten vid igångsättande av nya eller utvidgning av redan i gång varande industri- och småföretag. Genom att fraktkostnaderna vid varuförmedling till och från Norrland ställer sig högre, så medverkar den omständigheten till att bromsa strävandena till att i Norrland åstadkomma ett mera inom olika grenar omfattande näringsliv.

Flykten från landsbygden är numera vad Norrland beträffar en påtaglig realitet och motiveringen för denna flykt är i många fall den, att ekonomisk förmåga saknas att genom egen insats där kunna skapa sig bättre levnadsbetingelser. Dessa förhållanden gör sig främst gällande inom områden, där nödiga utfartsvägar saknas. Även om statsbidrag utgår till byggande av utfartsvägar, så blir väntetiden på dessa bidrag för lång då det förekommit, att trettio år förflutit från det ansökan om statsbidrag inlämnats till dess detsamma beviljats. Dessa nämnda förhållanden har

helt grusat förhoppningarna för en del människor om hjälp att komma från isoleringen, och flykten från hembygden har blivit följd. Det torde icke heller var till gagn för landet i dess helhet, att avfolkningen från Norrlands skogsbygder till andra delar av landets tätorter och städer skall fortsätta och framdeles ytterligare öka.

Det är visserligen sant, att man inte bör förmena människorna att förflytta sig från de orter, där de av vidriga omständigheter synes sakna betingelserna för sin existens, men bortsett från de känslomässiga slitningar som måste uppstå när det gäller lämnandet av hembygd och anhöriga för omplantering i annan och främmande miljö, så behövs det ändå arbetskraft och människor för att tillvarataga de naturtillgångar i form av skog, malm och vattenkraft, som Norrland ger.

De tusentals människor, som i Norrland fortfarande bor inom nästan väglösa bygder, torde med viss rätt kunna ställa den frågan: Varför måste våra förhållanden vara som de för närvarande är, medan man i Sydsverige med statlig medverkan bygger vägar, breda som autostrador och vilka i anläggningskostnader betingar upp till en miljon kronor per kilometer byggd väg?

Från exportvinsterna av malm och skogsprodukter som influtit till vårt land har stora skatteintäkter gått till statskassan. Men av dessa statsinkomster, som kommit från Norrlands export, är det nog en alltför ringa del som återgått till främjande av Norrlands näringsliv. Övre Norrland kan uppvisa en mångfald platser, där tidigare befintliga trämasse- och sågverksindustrier har bortrationaliserats och flyttats till sydligare delar av vårt land. Råvarorna får därför nu till stor del strömma ut för att helförädlas inom andra delar av landet.

Av nu tillgänglig statistik får man uppgift om att inom norrlandslänet finns den största tillgången elkraftkällor i form av forsar och vattenfall. Exploateringen av dessa krafttillgångar pågår. Genom investeringar från staten och de enskilda bolagen bedrivs dessa ekonomiskt betydelsefulla utbyggnader. Tyvärr sker detta väsentligen i syfte att tillhandahålla elkraften till större förbrukare utom Norrland. Detta medför att Sydsveriges underskottsområden tillgodoses i första hand, medan glesbebyggda områden, belägna närmare intill kraftkällan, blir utan elkraft, enär de saknar ekonomisk möjlighet att bekosta framdragande av högspänningsledning. Det förekommer därför ofta, att befolkningen boende ganska nära intill kraftverket endast har tillgång till fotogen att lysa sig med under den mörka årstiden.

Med hänsyn härtill borde det kunna anses vara en blygsam begäran att, när staten och de enskilda bolagen exploaterar naturrikedomarna inom ett län, det borde vara ett hela landets intresse att en del av vinsterna,

som därigenom uppstår, avsättes till en fond till gagn för den landsdel som avstår naturrikedomen. När kraftkällorna exploateras så borde av vinsten avsättas t. ex. en tredjedels eller ett halvt öre per kilowatt utvunnen kraft till en fond. De fondmedel som därigenom skulle uppstå finge inom de län, där kraftkällan är belägen, förvaltas av länsstyrelsen där och av denna fördelas för främjande av näringslivets utveckling inom länet.

Med hänvisning till vad som ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta skrivelse till Kungl. Maj:t om skyndsamt utredning av möjligheterna till åtgärder av här ovan antydd art för främjande av näringslivets utveckling inom de norrländska länen samt till riksdagen inkomma med förslag som av utredningen kan föranledas.

Stockholm den 15 januari 1953.

Per Olofsson.

Lage Svedberg.
